

Значення Реформації для Речі Посполитої та України

Реформаційний рух в Україні відіграв значну роль як для Речі Посполитої, так і для України. Але позитивні зміни на релігійному рівні життя набули інших відтінків. Важливі фундаментальні запитання, які турбували Європу та були підняті в ній реформаторами, в меншому значенні піднімалися протестантами і в Речі Посполитій.

Перш за все, важливо зауважити, що протестантизм в Україні та в Речі Посполитій не був певною модою та тимчасовим захопленням. Якщо не брати до уваги те, що ідеї руху недовго розповсюджувалися і соціально обмежувалися, Реформація на наших землях займалася соціальними і релігійними питаннями, подібними тим, якими займалася західна Реформація.

католицизм відчував загрозу своїм ідеям, тому вступив в полеміку та намагався підняти на належний рівень свою освіту та релігійну думку. Українське православ'я у свою чергу повинно було дати подібну відповідь. Тому зіткнення католицизму та православ'я неможливо було уникнути. Протестантизм відіграв в цьому свою певну роль, давши інтелектуальну зброю та підштовхувши і одних, і інших. Подібні міжконфесійні протистояння не могли не стати поштовхом до розвитку релігійної думки в кожній з традицій.

Реформація покращила рівень освіти на українських землях. Ми можемо спостерігати, що як протестанти, так і католики і православні відкривали школи та академії, перекладали літературу для навчання, видавали твори. Було перекладене та надруковане Слово Боже. Тим часом вплив та авторитет Біблії зростав. Це явище передбачало підйом богословських та релігійних суперечок, які сприяли розвитку самої мови. В умовах гострої конфронтації між грецьким православ'ям, латинським католицизмом, західноєвропейською Реформацією та

впливу Відродження, еліта України повинна була бути дійсно всебічно освіченою. Це служило для збагачення всієї української культури.

Відбувалися процеси, які допомогли українцям відрізнити себе як від поляків, так і від московітів, зберігаючи свою самобутність. Все ж таки українське православ'я зуміло не уступити перед католицизмом. В той же час процеси, пов'язані з Реформацією і Контрреформацією, які відбувалися в ньому, додали йому відмінні по відношенню до Московського православ'я риси.

Нехай соціально обмежено, але деякі прошарки суспільства України відчули свою відповідальність як за церкву, так і за народ, і намагалися впливати на церковне життя. Сама церква стала усвідомлювати важливість соціальних питань і служіння. Стає очевидним, що церква не може опиратися лише на аристократію та духовенство. Вона повинна підтримуватися соціально активними прошарками суспільства. Навіть якщо вони не мають особливої влади, але все ж можуть зробити багато, як можна бачити на прикладі братств.

Як в Речі Посполитій, так і в Україні різко встало питання свободи совісті і віротерпимості. Вимушено, але інколи українські конфесії повинні були йти на діалог, шукати шляхи до співпраці і взаєморозуміння. Це запитання не перестає бути актуальним і для нас в наш час, в нашому суспільстві.

На мою думку, унікальність Реформації в Україні – це в основному оздоровчі її процеси, які проходили на основі існуючого порядку і традиційних конфесій. В той час, коли нових церков було небагато, самі процеси були доволі масштабні. Саме це і є суттю Реформації, що відрізняє її від Революції.

Для успіху релігійної реформації зовсім не обов'язкове насадження багатьох нових церков. Для Реформації в Україні важливу роль відіграла вірність протестантів своїм ідеям в

Західній Європі, які своїми поглядами викликали такі могутні процеси. Важливою була й вірність своїм поглядам тієї невеликої групи протестантів, яка діяла в Україні. Реформаційні ж процеси в основному почалися і благотворно відбувалися в традиційній конфесії.

Юрій Патраш

**Ілюстрація: Ян Ласький – засновник
Польської гелветської (кальвіністської) церкви**